

siden har fulgt, at der maatte gives Leilighed til at høre saadanne kirkelige Stemmer, som man unægtelig maa sige komme til Orde gjennem Landemoderne, men uden dog at kunne ansee mig bunden ved Udtalelser af disse, selv om det skulde være Tilfældet, at en Majoritet af Landemoderne udtalte sig mod en Foranstaltning. Det er jo heller ikke Noget, som vil være forskjelligt fra, hvad der vil finde Sted, selv om et saadant Organ blev bragt tilveie som det, der er tilfjet ved det Andragende, der er kommet frem fra den ærede Landstingsmand og flere Andre, ligesom og fra Kirkecommissionens Majoritet, da der kun var Spørgsmaal om at tillægge den Forsamling, som herved skulde kaldes tillive, raadgivende Stemme, og jeg har antaget, ogsaa som Medlem af Kirkecommissionen, at det var nødvendigt at give denne Begrænsning. Jeg har endnu i den Stilling, jeg beklæder, den Overbeviisning, at det vilde være uheldigt og utilraadeligt at give den en anden Bemyndigelse, saaledes at en Majoritets Afgjørelse skulde være definitiv og bindende.

Ved disse Betragtninger kommer jeg da naturligt til endnu at følge den ærede Landstingsmand i al Korthed i nogle af hans Bemærkninger angaaende den hele historiske Gang af denne Sag. Det er jo vistnok sandt, at dette Spørgsmaal meget ofte, som den ærede Landstingsmand nærmere paaviste, er bleven bragt frem; men jeg maa dog sige efter den Erfaring, jeg har havt, navnlig som Medlem af Rigsdagen, at der dog har været den Forskjel mellem denne Sag og de mange andre, jeg har deeltaget i og været Vidne til, at der ikke kan siges at have været just nogen særdeles stærk Iver og Barme fra selve Rigsdagens Side for at faae tilveiebragt en saadan Forsatning. Det maa indrømmes, at det væsentlig er fra de geistlige Medlemmers Side i og udenfor Rigsdagen, at Spørgsmaalet er bragt frem og er bleven holdt ilive; det derimod, som isærdeleshed bragte Bevægelse i Spørgsmaalet paa Rigsdagen og som rigtignok atter var det, der for en stor Deel fremkaldte en tilsparende Bevægelse udenfor denne, navnlig blandt Geistligheden, var det Phænomen, at

der var flere Spørgsmaal, som vel kunde siges at være af kirkelig Natur, men dog tillige greb ind i de borgerlige Forhold, som mere berørte Personerne i deres almindelige borgerlige Liv og hvori der ønskedes visse Forandringer gjorte, men hvor der da indtraadte den Banskfelijkheid, at man i Rigsdagen og at navnlig Regjeringen, i Reglen understøttet af en Majoritet i Rigsdagen, var tilbøielig til ganske at afvise disse Spørgsmaal, fordi man sagde, at det ikke var godt, at en saadan Afgjørelse skulde finde Sted, naar man ikke havde nogen egentlig kirkelig Repræsentation, hvori de kunde forhandles, og deraf fulgte paa den ene Side en vis Iver netop hos Rigsdagen til at faae disse Spørgsmaal satte igjennem og en naturlig Utilfredsshed med, at disse Spørgsmaal, hvergang de bleve bragte frem, atter paa en eller anden Maade blive satte tilside, uden at føre til noget Resultat. Men hvor resultatløse de end bleve fra Rigsdagens Side, havde de dog tilfølg, at de udenfor denne fremkaldte Forargelse over, at de saaledes bleve forhandlede, uden at der blev givet Leilighed til, at Stemmer kunde gjøre sig gjældende fra Kirkens Side. Det blev da meget ofte berørt som den sidste Udvei, man maatte gribe til fra begge Sider, at man maatte see at faae en Kirkeforfatning for at faae Ende paa denne forargelige Tilstand, men det var meest dette Motiv, der fremkaldte Ønsket om en Forsatning. Det var derfor vistnok meget forskellige Forestillinger, man gjorde sig om Forsatningen, og der var under den Spænding, der bestod, endnu kun ringe Udset til, at en saadan Forsatning kunde ventes at ville gaae igjennem paa Rigsdagen, da der var Spørgsmaal om, at Rigsdagen skulde finde sig i, at en anden Autoritet creeredes ved Siden af den, medens det netop var Sager, som man fra Rigsdagens Side havde ønsket at faae tilendebragt, men som man var bleven standset i. Saaledes stod Sagen, da jeg overtog Kultusministeriet, og saaledes stillede den sig ogsaa for de Mænd, som udgjorde den Kirkecommission, der blev nedsat i Slutningen af Aaret 1853; navnlig har Kirkecommissionens Majoritet meget bestemt udtalt dette i den Erklæring, som blev afgivet deraf; det er netop fremhævet